

Organ för svenskarna i Estland.

De nybakade estlandssvenska studenterna på besök i Sverige.

I slutet av juni återvände de 11 svenska studenter som nyss dimitterats från Haapsalus gymnasium från en 10-dagars studie- och nöjesresa till Sverige. Skolans rektor med fru samt de svenska lärarna hade varit med på färden. Vi fick tag i en av ynglingarna och sporde hurudan resan varit. — O så trevligt vi haft! Så mycket nytt och vackert vi fått se, så vänliga människor vi mött och huru intressant har det inte varit! — Vi undra vilka platser ungdomarna besökt — Ja först var vi i Stockholm, så for vi med båt till Uppsala, senare besökte vi Sigtuna och Gripsholm. Och midsommaraftonen firade vi vid ett ungdomsföreningshem utanför Stockholm.

Varje dag har varit som en fest. Stockholms stad bjöd en dag på middag, Riksföreningen likaså och Svenska Gymnasiets donater Generalkonsul F. Bökman bjöd gruppen ut till sin villa i Saltsjöbaden, varvid var och en av de elva erhöll en liten miniatyrstudentmössa med vidhängande band i de estniska och svenska färgerna. I Stockholm besöktes kyrkor, museer, Skansen, Gröna Lund, N. K. m. m. Men det minnesrikaste av allt var ändå det, att oss bereddes tillfälle att uppvakta H. M. Konung Gustav. Vi sjöng Kungssången och Modersmålets sång. I Uppsala tommogs i av en grupp seminarister, som senaste maj månad varit i Estland. Vi besågo bland

annat ättehögarna ute i gamla Uppsala. I Sigtuna voro vi gäster på därvarande Folkhögskola och Sigtunastiftelsen. Överallt möttes vi av en övervallande hjärtlighet och vänlighet. Vi äro alla så tacksamma för den storartade välvilja som våra gynnare i Sverige visat oss, då de möjliggjort denna för oss så oförgätliga resa.

Estländska skolmän dekorerades med svenska ordnar.

I samband med de första estlandssvenska studenternas utexaminering i Haapsalu har Sveriges Konung dekorerat de estniska skolmännen med ordnar. Direktören vid skolöverstyrelsen P. Mägraken erhöll kommandörsorden Nordstjärnan II kl., Vicedirektören A. Borkvell kommandörsorden Wasa II kl. och gymnasiets rektor A. Üksti Wasa officersorden I kl. Ordarna överlämnades på onsdagen av härvarande Svenske Minister Baron A. Koskull på Svenska Legationen.

Stockholms Borgargille på besök i Tallinn.

På torsdagen anlände "Stockholms Borgargilles" representanter till Tallinn för att stanna ungefär en vecka i Estland och stifta bekantskap med de båda gamla städerna Tallinn och Narva. Dessutom har Gillet ännu beslutat överlämna minnesgåvor åt bägge ovan nämnda städer.

På torsdagen kl. 11.30 överlämnades Karl XII:s byst åt Tallinns stadsstyrelse.

Trots att organisationen är stor och namnet härstammar från X århundradet ha icke mer än 15 år gått sedan den stiftades. Den har till uppgift att samla alla Stockholms borgare omkring sig och diskutera allmänna frågor. Hit höra dock icke politiska och religiösa sådana.

Föreningen har 1897 medlemmar och som yttre igenkänningstecken bära medlemmarna Stockholms rådhustorn i miniatyr med inskriften "Känn din stad". På den Svenska flaggens dag 1926 erhöll organisationen en värdefull flagga av konungen.

På fredagen resa gästerna vidare till Narva, där slagfältet från Karl XII:s tid beskådas.

Finland har valt.

Vid de finländska riksdagsvalen ha överhuvudtaget 1.174.142 röster avlagts. Av dessa erhöles socialdemokraterna 452.033, agrarförbundet 262.803, Svenska valförbundet 121.341, JKL 97.476, framstegspartiet 73.865, småbrukarpartiet 32.406 och vildarna 1797.

Partierna komma att vara representerade enligt följande: Socialdemokraterna 83 (förr 78), agrarförbundet 53 (53), Svenska valförbundet 21 (21), samlingspartiet 20 (17), JKL 14 (14), framstegspartiet 7 (11), småbrukarpartiet 1 (3).

Major Th. Jakobsson:

Sekreterare i Narvakommitten.

Narva-troféer.

II.

Metalltroféernas från Narva vidare öde är tragiskt. En första attack gjordes mot dem, när riksdagen, med anledning av Carl XII:s långa frånvaro, på egot beväg är 1713 sammanträdde. Det kom härvid — enligt vad kapten Wernstedts forskningar fastställt — på tal, om icke i Kungl. Husgeräds-kammaren förvarade „Kungl. personers pärlstickade kläder, schabraken m. m.“, borde säljas „till Krigets och flere högst-trängande behöfver, då nu alls inga pengar kunde på moman-gen uppbringas, hvarken utom- eller inomlands“. Lars Stierneld läser då på spe frågat, „om icke jämte pärlstickade Konungasaker också de med svenskt konunga-, riddare- och soldateblod vundne trophéer borde därtill försäljas“. Då detta förslag till Stiernelds oerhörda överraskning vann ständernas bifall, läser han förargad hava förklarar, att han borde ihågkommit, att man icke bör kasta pärlor för svin, „ty de äta dem som ärter“.

I enlighet med detta ständernas beslut nedsmältes under åren 1714—1716 över 300 metalltroféer för att av dem gjuta plåtmynt. Så fort Carl XII fick reda på beslutet stoppades visserligen kommersen omedelbart för att efter hans död emellertid ånyo börja fastän på något annat sätt. Det hade nämligen visat sig, att eftersom metallen i artilleripjäserna bestod av en blandning av koppar och tenn, så fingo de av densamma framställda mynten endast ett lågt värde. Vid de under år 1719—1723 anordnade auktionerna på metalltroféer såldes därför dessa sådana de voro.

Huruvida några metalltroféer från Narva voro med bland de under åren 1714—1716 nedsmälta, har ej kunnat fastställas. Enligt i Armémuseum bevarade auktionskataloger såldes emellertid den 14. juli 1719 35 st. på arsenalsgården förvarade dylika och den 10. aug. 1721 20 st. På de övriga auk-

tionerna torde ytterligare ett antal hava försållts. Några funnos dock efter auktionernas avslutande kvar, men även dessa gingo ett oblikt öde till mötes. Ridderskapet och adeln hade nämligen på 1760-talet beslutat resa en staty av Gustav Vasa utanför riddarhuset — närmast för att celebrera, att en svensk adelsman blivit konung i Sverige. För att nedbringa den med statyns resande förenade materialkostnaden begärde och erhöill också ridderskapet och adeln de återstående metalltroféerna från Narva, inhalles 62 skeppund.

Bland de 216 st. metalltroféer, som Armémuseum i våra dagar äger, finnes av ovan nämnda orsaker ej en enda kvar, som kan erinna oss, sena tiders barn, om den stolta segerdagen vid Narva.

Till all lycka från såväl allmänkulturell som vapen- och konsthistorisk synpunkt — artilleripjäser från flertalet av Europas länder, av de mest skiftande utvecklingsformer och tillverkade av många framstående styckegjutare funnos nämligen i den år 1714 till 1,400 pjäser uppgående samlingen — blev densamma, kort innan den skingrades, avtecknad. Detta skedde enligt en av Carl XII från huvudkvarteret i Kawitz den 6. april 1705 utfärdad order. Arbetet med avtecknandet, som uppdrogs åt Philip Jacob Thelott, som till en av Olof Rudbeck för Atlantican anlitad schweizare, utfördes under åren 1706—1714. I tre stora folianter i Armémuseum kunna fördenskull ännu i dag metalltroféerna såväl från Narva som från andra vår stormaktstids segrar studeras. Texten å titelbladet i den del, som bl. a. behandlar Narva-troféerna, lyder „Ritningar uppå de av Den Stormächtigste Konung, Konung Carl den XII under det med Ryssland, Saxen och Pählen förde kriget Med Guds hielp och des Segerrika Wapn, så vid Fästningars inta-

gande som uti Battallier, erövrade Tropheer, Åhren 1700, 1701 och 1702.“

Vad fantroféerna från Narva angår, hava även dessa haft växlande öden. I Arsenalen — det gamla från Magnus de la Gardie reducerade palatset Makalös vid nuvarande Kungsträdgården — dit de med så stora hedersbetygelser överförts, fingo de förbliva till 1783. Då tvingade den teaterintresserade Gustaf III:s utvecklingsplaner för operan dem jämte fantrofésamlingen i övrigt ut på vandring. Först flyttades de till Fredrikshof, där de kvarblevo till år 1803, då lokalerna därstädes måste tagas i bruk såsom kasern för Kungl. Svea Lifgardis. Plats för fantroféerna anvisades härefter i orangeribyggnaden i Kungsträdgården. I denna byggnad, som tiden närmast förut under namn av Vauxhall använts till en med restauration förbunden offentlig danslokal, kvarstannade fantroféerna till år 1817, då de erhöillo upprättelse för sin förnedring och under stora högtidligheter överfördes till Riddarholmskyrkan. De tankar, som lågo bakom detta Kungl. Maj:ts beslut, fingo ett vackert uttryck i det nådiga brev, genom vilket förflyttningen anbefalldes och vari det angavs, att fantroféerna skulle „utgöra en värdig prydnad kring de Konungars och Fältherrars vilorum, genom vilkas Vishet och Tapperhet de fordom erövrades.“ Vid Riddarholmskyrkans brand år 1835 lyckades man rädda fantroféerna och efter verkställd restaurering av kyrkan uppsattes de där på nytt år 1839. Tyvärr visade sig emellertid Riddarholmskyrkan synnerligen olämplig såsom förvaringsplats för troféerna. Fukt, mögelbildning, olämpliga upphängningsanordningar och direkt skadegörelse i samband med kyrkans dekorering vid högtidliga tillfällen medförde, att oreparabla skador tillfogades denna ur såväl krigs- som kulturhistorisk synpunkt så värdefulla samling. På initiativ av dåvarande chefen för generalstaben bestämde därför Kungl. Maj:t år 1906, att fantroféerna skulle förflyttas från

Riddarholmskyrkan. Som det nybyggda Nordiska Museet kunde ställa erforderliga lokaler till förfogande, träffade dåvarande chefen för Lantförsvarsdepartementet en överenskommelse med styrelsen för nämnda museum, att de där t.v. skulle få förvaras nedpackade. Och där vilar nu - med undantag för 68 st. fanor och standar, som åter uppsats i Riddarholmskyrkan sedan 30 år i magasin världens fantroféesamling omfattande:

1.291 infanterifanor,
385 stänger och fanrester,
382 standar och dragonfanor,
202 stänger med rester av dylika,
280 nakna stänger,
1.405 lansfanor,
153 fästnings- och örlogsflaggor, vimplar och gösar,
28 andra fälttecken,
8 trumpetfanor och
36 puktäcken.

Härtill komma:
46 trummor,

132 pukor,
38 marsch- och reveljpipor samt
4 knippen fästningsnycklar.

Vilket land och vilket folk har väl så behandlat sina stora minnen!

Förre och nuvarande cheferna för generalstaben hava dock till Kungl. Maj:t avgivit ett från alla håll tillstyrkt förslag, att fantroféesamlingen skall plockas upp ur magasinens dammgömmor och ifråga om sin huvuddel utställas i Armémuseum, den svenska härens Pantheon, samman med vapen och uniformerna för de krigare, som vunnit dem. En mindre del erövrade av flottan föreslås till likartat utställande i Statens Sjöhistoriska samlingar.

Som av det anförda framgår, har ej endast tiden utan svenska folket självt farit hårt fram med troféerna från Narva. Har verkligen minnet av vad svenskarna där, alltifrån Pontus de

la Gardies intill Carl XII-s dagar, bragdrikt utträttat och av den sistnämndes glänsande seger, som en gång gav genljud över hela den civiliserade världen, hunnit helt sjunka i glömskans famn? Resultatet av den nu pågående insamlingen för ett minnesmärke vid Narva — bärande den betecknande inskriften Suecia Memor, Sverige minnes — kommer att därpå lämna ett talande bevis.

(Slut.)

18.000 mark till Estland.

Den insamling som allmänheten uppmanades deltaga i för att understöda familjer i Estland vilka råkat i nöd efter den stora explosionsolyckan, har inbragt 18,000 mark. Dessa medel har nu överlämnats till Estlands minister i Helsingfors, som överstyr medlen till Estland.

Min största upplevelse.

(En av de elva)

Prrr ... Den oftast på morgonen så förhatliga ringklockans signal ljuder som musik för de två nybakade estlandssvenska studenterna öron. I veckor, ja i månader ha de väntat på denna signal och nu ljud den. Påfallande långsamt och sömnigt klättra de ur sina sängar, få på sig sina byxor, gäspa, sätta sig på sängkanterna och låtsas se sömniga ut. "Jag skulle aldrig ha vaknat, om icke ringklockan skulle ha ringt" säger John och försöker se förfärligt sömnig ut, men i själva verket har han legat vaken och under täckkanten i smyg följt den gamla väckarklockans visare mot halv fem, vilket är tiden för deras uppstigning. Herbert ser icke mindre sömnig ut, trots att också han legat vaken en längre stund och väntat på samma signal, fast de bägge blygas för att visa sig det minsta upprörda. "Klockan är tre och en halv minut över halv fem, tåget avgår precis sex, alltså har vi ännu 86 och en halv minut på oss", säger Herbert som är skolans matimaticus och satir.

De bädda sängarna och börja klä på sig. John, som har de flesta slipsarna i skolan och som brukar låna ut en åt andra när så behövs och som går under namnet "slipsspecialisten" kan icke komma underfund med vilken slips han skall bära den första dagen av resan. Att det är fråga om en resa ha väl redan de flesta läsarna listat ut, ty endast en resa kan väl sätta fart i en skolpojke så tidigt som halv fem. Och vilken resa ännu! Det är nämligen fråga om skol- och studieresan till Sverige, vilken som bekant företogs av de två sista klasserna i svenska gymnasiet i Haapsalu.

Efter mycket "antingen-eller" bestämmer sig John för en ljus sommarslips som hör till hans tredje "slipskategori". När de druckit kaffe ta de kappsäckarna, som redan stått färdigpackade en hel dag och bege sig till station. Det är en utomordentligt vacker junimorgon och de båda ynglingarnas hjärtan slå i glad förväntan på vad som skall komma och vad de skola få uppleva.

"Hoppas att väderleken håller sig lika vacker och att resan blir lika skön och glädjrik som vi ha föreställt oss att den skall bli" säger Herbert och sneglar på kamraten, som hjälpt honom mängden gång då han varit i slipsnöd. John syns emellertid i dag icke alls att vara i prathumör och säger bara: "Jaha," men så tillägger han efter en kort stund: "Vad det förra beträffar vet jag icke, men vad det senare gäller tror jag nog att rikssvenskarna sörjer för en trevlig vistelse där, då vi nu engång kommer dit med deras hjälp."

På stationen äro nästan alla deltagarna i resan församlade: Rektorsparet, lärarna, elva glädjesträlände studenter och sex fjärdeklassare som synas mena: gläds bara, vi önska Er all lycka och nästa år den här tiden äro vi själva också studenter. Sedan biljetterna lösts sätta vi oss på tåget och snart äro vi i Tallinn, varifrån vi samma dag skola fortsätta med linjeångaren "Estonia" till Stockholm. Kl. 4 e.m. samlas alla på kajen bredvid den ståtliga ångaren och voro icke sena att klättra ombord så fort myndigheterna tillät det. Stun-

Rikholdi.

Eldsvåda utbröt senaste vecka i skräddaren Anton Treibergs hus i Ölbäck. Ägaren befinner sig f.n. i Tallinn, och huset bebos av en gammal kvinna. Vårdslöshet var den gången orsaken till att elden bröt lös. Allt lösöre förstördes, däribland flere kostymer. Skadan värderas till c-a 500 kronor och intet var försäkrat. Genom raskt ingripande av grannarna kunde elden hejdas så pass, att endast inredningen förstördes. På grund av att höbärgningen pågår fanns icke en enda häst hemma i grann-

dens allvar fulländades genom att Estlandskommitténs ledande män Prof. S. Curman och Generalkonsul Fagraeus följde med samma båt, varvid Svenske Ministern i Tallinn, Direktören Borkvell i Skolöverstyrelsen och ledamöter av S.O.V:s styrelse vinkade farväl till de höga gästerna, kändes det ock nästan som om en liten vink även skulle kommit oss till del.

Snart kastade båten loss och under "Sjung om studentens..." toner styrde "Estonia" färden ut i det blårande hav. "Färden har börjat" säger Herbert till John där de bägge stå i aktern och vinka och vinka av alla krafter åt den tämligen stora folkmassan som har samlats för att åse avfärden. Snart är Estlands kust ur sikte och vi börja orientera oss om bord. På båten befunno sig utom våra två klasser tre rikssvenska läroverksklasser och sista klassen av en estnisk flickskola. Dessutom ovanligt många andra passagerare. Alltså, båtresan behöver ej bli tråkig! Snart äro också bekantskaper stiftade och överallt ser man nya vänner sitta och njuta av solen och den ljumma sommarbrisen. Här fick man tillfälle att höra de hemvändande svenska gymnasisternas intryck av sin resa i Estland. På kvällen buros stolarna och sofforna bort från akterdäck och dansen började vid munspelens och mandoliners lät. Det dansades till sent in på natten då var och en sökte sig en lämplig sovplats och sov, eller åtminstone försökte sova. (Fortsätter.)

byn därifrån en brandspruta skulle sändas till hjälp. Men desto snabbare kom hjälpen från en annan grannby, därifrån sprutan transporterades med en bil, som händelsevis råkade finnas där. Elden var likaväl då redan hejdad. Lämna icke eld i spisen. då Du går ut. Det kan lätt gå som i Ölbäck.

En dag i sänder.

Oftast får man till svar på den invanda frågan "Hur står det till?" ett lika invant "Jo, tack, det går en dag i sänder." Det är ingenting att reta sig över, det är endast konstaterande av svarets riktighet. Men ändock är det värt en fundering både av den som frågar det och den som svarar.

Dessa en-dag-i-sändermänniskor är det som vi ha so gott om. Det är dessa som inte märkt ett veckans dagar gått förrän det är söndag igen. De äro så likgiltiga inför allt som händer och sker runt omkring och deras högsta önskan är att få drömma vidare. Men vakna de någon gång vid någon påstötning då är det liksom även alla de som förut varit vakna inte gjort någonfing utan allt har gått av sig självt ett-tag-i-sänder.

En sund människa med arbetsuppgifter och intresse, räknar inte tidsperioden som gått, mer än kanske vid något jubileum. Han eller hon ser framåt på uppgifter som skall göras, och vilka ge livet och tillvaron en helt större mening. Sådana människor få det sällan tråkit.

Om vi tänka hur en-dag-i-sänder-människorna ha det, måste vi bekänna att det står dåligt till. I deras åker frodas ogräset, och deras gärdesgårdar äro förfallna, taken äro vindslitna och lysa igenom; stugan, och kläderna de bära på sig äro trasiga och smutsiga och tillhöre för all slags ohyra. De märka visserligen där det är bättre ställt: stugan ren och trevlig, kläderna rena, åkern fri från ogräs och husen väl underhållna och i ordning. Allt detta är mycket trivsammare och på allt sätt bättre, men de önska ändå gå bak-

länges som kräftan i stället för framåt.

Var och en kan komma fram här i livet om han eller hon tar sig en uppgift och ägnar sig åt den. Och uppgifter saknas inte: hemtrevnad, hålla rent, deltaga i föreningslivet, kämpa mot alkoholismen, försök tillämpa nyare jordbruksmetoder och bättre försöka förstå varandra...

Hur står det till? *Fridolin.*

Bore I på grund.

Lyckades komma loss med egen kraft.

Bore I körde på grund klockan 12,28 på lördagen den fjärde juli vid Kobba klintar på 20 minuters väg från Mariehamn. Skadorna voro av lindrigt slag så båten med egen kraft lyckades komma loss. Den blev cirka 3 timmar försenad och anlände till Åbo på söndagen.

Rysk båt på grund vid Kurilerna.

De ombordvarande, 900 personer befinna sig i ett förtvivlat läge.

En sovjetrysk fraktångare med 900 man, besättning och passagerare, ombord har under dimma grundstött på ön One-Kotan vid Kurilerna. Fartyget har svåra maskinskador. Passagerare och besättning befinna sig i ett förtvivlat läge, då räddningsfartygen i den svåra dimman inte kunna ta sig fram till otycksplatsen. Sovjetryska ambassaden i Tokio har på begäran erhållit japanska regeringens tillåtelse att sända fartyg till hamnzonen vid One-Kotan, som annars är spärrad för utländska fartyg.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdeström.

Noarootsi, V. Pöhl.

Höbring, A. Vesterberg.

Roslep, A. Bergman.

Rüütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—